

meritum

ÚČETNICTVÍ PODNIKATELŮ

2014
11. vydání

Průběžná aktualizace na
www.wolterskluwer.cz/obchod

Wolters Kluwer

meritum

ÚČETNICTVÍ PODNIKATELŮ

2014

11. vydání

Výklad je zpracován k právnímu stavu ke dni 1. 1. 2014

Wolters Kluwer

Vzor citace: *Meritum Účetnictví podnikatelů 2014.*
Praha : Wolters Kluwer, 2014, s. 536

Odpovědná redaktorka: Zlata Švédová
Redakční zpracování: Petra Oremusová

Autorský kolektiv (v abecedním pořadí):

Ing. Miroslav Bulla	díly 3, 4, 18, 22
RNDr. Ivan Brychta	díl 14
Ing. Mgr. Tereza Krupová	díl 2
Ing. Ivana Kuchařová	díly 16, 21, 23
Ing. Jitka Náhlovská, Ph.D.	díly 5, 6, 7
Ing. Ivana Pilařová	díly 1, 11, 12, 19, 20
Ing. Yveta Pšenková, Ph.D.	díl 15
doc. Ing. Jiří Strouhal, Ph.D.	díly 8, 9, 10, 13, 17, 24

Aktualizace

Součástí tohoto výkladu je **bezplatná elektronická aktualizace** při zásadních legislativních změnách do konce roku 2014. Aktualizaci naleznete ve formátu pdf v detailu knihy na www.wolterskluwer.cz/obchod.

Zákazníci, kteří si knihu zakoupili v e-shopu Wolters Kluwer, automaticky obdrží o nových aktualizacích informační e-mail.

Upozornění

Všechna práva vyhrazena. Žádná část tohoto díla nesmí být reprodukována nebo kopírována v jakékoliv formě, bez předchozího souhlasu nakladatele. Dílo nebo jeho části nelze přetisknout, ani jinak užít, včetně užití v elektronické podobě. Chráněno je textové uspořádání i grafická úprava a zapovídá se i jejich napodobování. Právo na ochranu před nekalou soutěží zůstává nedotčeno.

eBook k dostání na www.wolterskluwer.cz/obchod

Wolters Kluwer, a. s.
U Nákladového nádraží 6
130 00 Praha 3
tel.: 246 040 400, fax: 246 040 401
www.wolterskluwer.cz
e-mail: meritum@wolterskluwer.cz
obchod@wolterskluwer.cz

© Wolters Kluwer, a. s., 2014

ISBN 978-80-7478-447-7 (kroužková)
ISBN 978-80-7478-448-4 (pdf)
11. vydání
Sazba Grafima, www.grafima.cz
Tisk **SERIFA**®, s. r. o., Jinonická 80, Praha 5

Obsah

Předmluva	XI
Přehled zkratk	XII

Díl 1	Úvod do účetnictví – účetní jednotky a principy vedení účetnictví	
KAPITOLA 1	Účetní jednotky a účetní období	1
	1.1 Účetní jednotky	1
	1.2 Účetní období	2
KAPITOLA 2	Vedení účetnictví a zahajovací rozvaha	3
	2.1 Základní předpoklady a povinnosti pro vedení účetnictví ..	3
	2.2 Rozsah vedení účetnictví	4
	2.3 Použití mezinárodních účetních standardů	5
	2.4 Zahajovací rozvaha	6
KAPITOLA 3	Účetní záznamy, účetní knihy, účetní předpisy	6
	3.1 Účetní záznamy	6
	3.2 Předpisy upravující účetnictví	8

Díl 2	Nový občanský zákoník – hlavní změny a jejich dopady do účetnictví	
KAPITOLA 1	Východiska a dopady NOZ na právní předpisy	11
KAPITOLA 2	Systematika NOZ	13
KAPITOLA 3	Změny a novinky NOZ	15
	3.1 Věc	16
	3.2 Správa cizího majetku	20
	3.3 Závazkové právo	20
	3.4 Přechod smluv na NOZ	22

Díl 3	Dlouhodobý majetek	
KAPITOLA 1	Obecné vymezení dlouhodobého majetku	23
	1.1 Vnitřní účetní směrnice	24
	1.2 Účtový rozvrh	25
KAPITOLA 2	Oceňování dlouhodobého majetku	26
	2.1 Ocenění při pořízení	26
	2.2 Odpisy	30
	2.3 Opravné položky	31
	2.4 Rezervy	33
KAPITOLA 3	Účtování o dlouhodobém majetku	33
KAPITOLA 4	Dlouhodobý nehmotný majetek	39
KAPITOLA 5	Dlouhodobý hmotný majetek	42
	5.1 Dlouhodobý hmotný majetek odpisovaný	42
	5.2 Dlouhodobý hmotný majetek neodpisovaný	47
KAPITOLA 6	Technické zhodnocení dlouhodobého majetku	50
KAPITOLA 7	Dlouhodobý finanční majetek	52
KAPITOLA 8	Poskytnuté zálohy na dlouhodobý majetek	55

KAPITOLA 9	Inventarizace dlouhodobého majetku	57
-------------------	---	-----------

DÍL 4	Zásoby	
KAPITOLA 1	Obecné principy zásob	59
KAPITOLA 2	Oceňování zásob	61
KAPITOLA 3	Opravné položky	66
KAPITOLA 4	Materiál	69
KAPITOLA 5	Zásoby vlastní výroby	74
KAPITOLA 6	Mladá a ostatní zvířata a jejich skupiny	77
KAPITOLA 7	Zboží	78
KAPITOLA 8	Poskytnuté zálohy na zásoby	81
KAPITOLA 9	Inventarizace zásob	83

DÍL 5	Pokladna	
KAPITOLA 1	Obecné principy pokladny	87
KAPITOLA 2	Peníze	87
KAPITOLA 3	Ceniny	89
KAPITOLA 4	Peníze na cestě	91

DÍL 6	Účetní operace ve vztahu k bance	
KAPITOLA 1	Obecné principy účetních operací ve vztahu k bance	93
KAPITOLA 2	Účty v bankách	93
KAPITOLA 3	Úvěry	94

DÍL 7	Účetní operace vyjádřené v cizí měně	
KAPITOLA 1	Obecné principy účetních operací v cizí měně	97
KAPITOLA 2	Pokladní a bankovní operace	98
KAPITOLA 3	Kursově rozdíly	99

DÍL 8	Pohledávky	
KAPITOLA 1	Obecné principy pohledávek	103
KAPITOLA 2	Pohledávky z obchodního styku	107
	2.1 Pohledávky za odběrateli	107
	2.2 Poskytnuté provozní zálohy	110
	2.3 Pohledávky z titulu reklamací	111
KAPITOLA 3	Pohledávky za společníky sdruženými ve společnosti	112
	3.1 Pohledávky za společníky obchodní korporace	112
	3.2 Pohledávky za společníky sdruženými ve společnosti	114
KAPITOLA 4	Ostatní pohledávky	114
KAPITOLA 5	Rizikové a nedobytné pohledávky	115
	5.1 Metoda přímého odpisu	115
	5.2 Metoda odhadu	115
	5.3 Opravné položky tvořené v souladu se ZoR	116

DÍL 9	Dluhy	
KAPITOLA 1	Obecné principy dluhů	119
KAPITOLA 2	Závazky z obchodního styku	122
	2.1 Závazky vůči dodavatelům	122

	2.2 Přijaté zálohy	125
KAPITOLA 3	Závazky vůči zaměstnancům	127
KAPITOLA 4	Závazky vůči státu	130
KAPITOLA 5	Závazky ke společníkům a ke členům sdružení	131
	5.1 Závazky ke společníkům obchodní korporace	131
	5.2 Závazky ke společníkům sdruženým ve společnosti	133
KAPITOLA 6	Dlouhodobé závazky	134
KAPITOLA 7	Ostatní závazky	135

DÍL 10	Oceňování	
KAPITOLA 1	Obecné principy oceňování	137
KAPITOLA 2	Ocenění při pořízení majetku a dluhů	138
KAPITOLA 3	Oceňování k rozvahovému dni	142
	3.1 Přecenění na reálnou hodnotu	142
	3.2 Ostatní alternativy	143
KAPITOLA 4	Vedlejší pořizovací náklady	144
KAPITOLA 5	Oceňovací rozdíly při uplatnění reálné hodnoty	145
KAPITOLA 6	Kursově rozdíly u cenných papírů a podílů	146
KAPITOLA 7	Techniky ocenění úbytku zásob	147

DÍL 11	Opravné položky	
KAPITOLA 1	Opravné položky k majetku	151
	1.1 Obecná ustanovení opravných položek	151
	1.2 Tvorba a použití opravných položek	152
	1.3 Opravné položky k různým typům majetku	153
	1.3.1 Opravné položky k dlouhodobému hmotnému a nehmotnému majetku	153
	1.3.2 Opravné položky k zásobám	154
	1.3.3 Opravné položky ke krátkodobému finančnímu majetku	155
	1.3.4 Opravné položky k pohledávkám	156
KAPITOLA 2	Zákonné opravné položky	158

DÍL 12	Časové rozlišení	
KAPITOLA 1	Zásady časového rozlišení nákladů a výnosů	161
KAPITOLA 2	Náklady příštích období	165
KAPITOLA 3	Komplexní náklady příštích období	167
KAPITOLA 4	Výdaje příštích období	170
KAPITOLA 5	Výnosy příštích období	172
KAPITOLA 6	Příjmy příštích období	173
KAPITOLA 7	Dohadné položky aktivní	174
KAPITOLA 8	Dohadné položky pasivní	177
	8.1 Dohadné položky v cizí měně	180
KAPITOLA 9	Následné opravy chybného účtování nákladů a výnosů	181

DÍL 13	Cenné papíry, podíly a deriváty	
KAPITOLA 1	Obecné principy cenných papírů, podílů a derivátů	185
KAPITOLA 2	Akcie a podíly	187
KAPITOLA 3	Dluhopisy	192

KAPITOLA 4	Směnky	196
KAPITOLA 5	Deriváty	199
	5.1 Pevné termínované operace	200
	5.1.1 Forwardy	200
	5.1.2 Swapy	203
	5.2 Opční kontrakty	204
	5.3 Zajišťovací účetnictví	207
KAPITOLA 6	IFRS a cenné papíry	211

DÍL 14	Zúčtování se zaměstnanci
---------------	---------------------------------

KAPITOLA 1	Mzdy	217
	1.1 Mzda z pohledu zdanitelného příjmu zaměstnance . . .	218
	1.2 Odvody z mezd	220
	1.2.1 Odvody z mezd – daně	220
	1.2.2 Odvody z mezd - zdravotní a sociální pojištění a důchodové spoření	223
	1.3 Výpočet a účtování mzdy	226
	1.4 Mzdová dokumentace zaměstnavatele	230
	1.5 Náhrada mzdy za dočasnou pracovní neschopnost nebo karanténu.	231
	1.6 Pojištění odpovědnosti zaměstnavatele za škodu při pracovním úrazu či nemoci z povolání („úrazové“ pojištění)	232
KAPITOLA 2	Pracovní cesty	233
	2.1 Úkony před vysláním zaměstnance na pracovní cestu . .	233
	2.1.1 Způsob dopravy.	235
	2.1.2 Předpokládaná doba pracovní cesty	236
	2.1.3 Zálohy na ostatní výdaje	237
	2.1.4 Sazby stravného	237
	2.1.5 Ostatní ujednání	239
	2.2 Povinnosti zaměstnance při průběhu pracovní cesty . .	239
	2.3 Vyúčtování nároku na cestovní náhradu po návratu . .	241

DÍL 15	Daně a dotace
---------------	----------------------

KAPITOLA 1	Daně	245
	1.1 Obecné principy daní	245
	1.2 Daň z příjmů	246
	1.2.1 Daň z příjmů splatná	246
	1.2.2 Daň z příjmů odložená	250
	1.2.3 Ostatní přímé daně	251
	1.3 Daň z nemovitých věcí	253
	1.4 Daň silniční	256
	1.5 Daň z nabytí nemovitých věcí	258
	1.6 Daň z přidané hodnoty	261
	1.7 Spotřební daně	275
	1.8 Energetické daně	276
KAPITOLA 2	Dotace	277

DÍL 16	Leasing
---------------	----------------

KAPITOLA 1	Obecné principy leasingu	279
KAPITOLA 2	Druhy leasingu a jejich srovnání.	279

	2.1 Operativní leasing	280
	2.2 Finanční leasing	280
	2.3 Zpětný leasing	281
	2.4 Výhody a nevýhody finančního leasingu	282
KAPITOLA 3	Leasingová smlouva	283
	3.1 Leasingová smlouva a její náležitosti	283
	3.2 Předčasné ukončení leasingové smlouvy	285
KAPITOLA 4	Daňová problematika leasingu	286
	4.1 Leasing a daň z příjmů	286
	4.2 Leasing a DPH	291
	4.2.1 Finanční leasing	292
KAPITOLA 5	Účetní problematika leasingu	293

DÍL 17	Základní kapitál, fondy	
KAPITOLA 1	Obecné principy základního kapitálu a fondů	301
KAPITOLA 2	Právní formy podnikání	302
	2.1 Akciová společnost	303
	2.2 Společnost s ručením omezeným	304
	2.3 Veřejná obchodní společnost	304
	2.4 Komanditní společnost	305
	2.5 Družstvo	306
	2.6 Další formy obchodních společností v souvislosti se členstvím v EU	307
KAPITOLA 3	Základní kapitál a jeho změny	307
	3.1 Úpis a splácení kapitálu	307
	3.2 Zvýšení kapitálu v různých formách účetní jednotky	309
	3.3 Snížení základního kapitálu v různých formách účetní jednotky	314
KAPITOLA 4	Kapitálové fondy	317
	4.1 Ážio	317
	4.2 Ostatní kapitálové fondy	319
	4.3 Oceňovací rozdíly z přecenění majetku a závazků	320
	4.4 Oceňovací rozdíly z přecenění při přeměnách obchodních korporací	321
	4.5 Rozdíly z přeměn obchodních korporací	322
	4.6 Rozdíly z ocenění při přeměnách obchodních korporací	322
KAPITOLA 5	Fondy ze zisku, převedené výsledky hospodaření	322
	5.1 Fondy ze zisku	323
	5.2 Výsledky hospodaření minulých let	324
KAPITOLA 6	Výsledek hospodaření ve schvalovacím řízení	325
KAPITOLA 7	Časté chyby při účtování o základním kapitálu a fondech	328

DÍL 18	Rezervy	
KAPITOLA 1	Obecné principy rezerv	329
KAPITOLA 2	Účtování o rezervách, zachycení rezerv ve výkazech	331
KAPITOLA 3	Rezervy podle zvláštních právních předpisů (zákonné rezervy)	332
	3.1 Rezerva na opravy hmotného majetku	334
	3.2 Bankovní rezervy	337
	3.3 Rezervy v pojištnictví	338
	3.4 Rezerva na pěstební činnost	338
	3.5 Ostatní rezervy tvořené na základě ZoR	339

KAPITOLA 4	Rezervy tvořené na základě účetních předpisů (účetní rezervy)	340
	4.1 Rezerva na rizika a ztráty	341
	4.2 Rezerva na daň z příjmů	342
	4.3 Rezerva na důchody a podobné závazky	343
	4.4 Rezerva na restrukturalizaci	343
	4.5 Ostatní rezervy neuvedené v zákoně o účetnictví	344
KAPITOLA 5	Časté chyby při tvorbě a účtování rezerv	345
DÍL 19	Odložená daňová povinnost	
KAPITOLA 1	Obecné principy odložené daňové povinnosti	347
KAPITOLA 2	Výpočet odložené daně	348
KAPITOLA 3	Interpretace Národní účetní rady k odložené daňové povinnosti	355
DÍL 20	Účetní odpisy	
KAPITOLA 1	Účetní odpisy majetku	361
	1.1 Obecná ustanovení účetních odpisů	361
	1.2 Účetní jednotky a odpisované předměty	362
	1.3 Průběh odpisování	370
	1.4 Účtování odpisů	377
KAPITOLA 2	Odpisy pohledávek	377
DÍL 21	Tržby	
KAPITOLA 1	Obecné principy tržeb	381
KAPITOLA 2	Tržby za vlastní výrobky	383
KAPITOLA 3	Tržby z prodeje služeb	384
KAPITOLA 4	Tržby za zboží	386
	4.1 Prodej zboží s přijatou zálohou	386
	4.2 Prodej zboží do jiného členského státu EU	388
	4.3 Reklamace zboží	388
	4.4 Skonta a bonusy	391
	4.5 Ostatní druhy tržeb	395
DÍL 22	Náklady	
KAPITOLA 1	Obecné principy nákladů	401
KAPITOLA 2	Náklady v účetnictví	402
	2.1 Zachycení nákladů ve výkazech	402
	2.2 Vnitřní účetní směrnice, účtový rozvrh	403
	2.3 Základní postupy při účtování nákladů	404
KAPITOLA 3	Základní účetní zásady týkající se nákladů	405
KAPITOLA 4	Náklady v provozní oblasti	410
KAPITOLA 5	Náklady ve finanční oblasti	416
KAPITOLA 6	Mimořádné náklady	418
KAPITOLA 7	Daňové a nedaňové náklady, daň z příjmů	422
	7.1 Daňové a nedaňové náklady	422
	7.2 Náklady na daň z příjmů – splatná a odložená daň	422
KAPITOLA 8	Časté chyby při účtování nákladů	424

DÍL 23	Výnosy	
KAPITOLA 1	Obecné principy výnosů	429
KAPITOLA 2	Účtová skupina 60 – Výnosy za vlastní výkony a zboží ..	433
KAPITOLA 3	Účtová skupina 61 – Změna stavu zásob vlastní činnosti ..	434
KAPITOLA 4	Účtová skupina 62 – Aktivace	440
KAPITOLA 5	Účtová skupina 64 – Jiné provozní výnosy	444
KAPITOLA 6	Účtová skupina 66 – Finanční výnosy	450
KAPITOLA 7	Účtová skupina 68 – Mimořádné výnosy	458
KAPITOLA 8	Účtová skupina 69 – Převodové účty	458

DÍL 24	Účetní závěrka	
KAPITOLA 1	Obecná ustanovení účetní závěrky	459
KAPITOLA 2	Účetní závěrka	459
	2.1 Řádná účetní závěrka	460
	2.2 Mimořádná účetní závěrka	460
	2.3 Mezitimní účetní závěrka	461
	2.4 Povinný obsah účetní závěrky	461
KAPITOLA 3	Inventarizace	461
	3.1 Druhy inventur	462
	3.2 Provádění inventarizace jednotlivých položek rozvahy a práce na účetní závěrce	463
	3.2.1 Dlouhodobý majetek	463
	3.2.2 Zásoby	465
	3.2.3 Pohledávky	465
	3.2.4 Finanční majetek	466
	3.2.5 Závazky, úvěry	466
	3.2.6 Rezervy	467
	3.2.7 Ostatní aktiva a pasiva	467
	3.2.8 Náklady a výnosy	467
KAPITOLA 4	Uzavření účetních knih	468
KAPITOLA 5	Výkazy, příloha a přehledy	469
	5.1 Rozvaha a Výkaz zisku a ztráty	469
	5.2 Příloha k účetní závěrce	469
	5.3 Přehled o peněžních tocích (cash-flow)	470
	5.4 Přehled o změnách vlastního kapitálu	472
	5.5 Výroční zpráva	473
KAPITOLA 6	Účetní závěrka a mezinárodní standardy účetního výkaznictví (IFRS)	480
	6.1 IAS 1 – Presentace účetní závěrky	481
	6.1.1 Výkaz o finanční situaci	482
	6.1.2 Výkaz o finanční výkonnosti	484
	6.1.3 Výkaz o úplném hospodářském výsledku	485
	6.1.4 Výkaz změn vlastního kapitálu	486
	6.1.5 Výkaz peněžních toků	487
	6.1.6 Komentář	488
	6.2 Rozdíly v oceňování dle českých předpisů a dle IFRS. ..	488
	6.2.1 Nehmotný majetek	489
	6.2.2 Hmotný majetek	489
	6.2.3 Zásoby	490
	6.2.4 Finanční nástroje	490
	6.2.5 Rezervy	491

KAPITOLA 7	Ověření účetní závěrky auditorem	492
	7.1 Obecné principy ověření účetní závěrky auditorem	492
	7.2 Testování rozvahových a výsledkových položek	493
	7.3 Zpráva auditora	495
KAPITOLA 8	Rozbor hospodaření účetní jednotky	499
	8.1 Horizontální a vertikální analýza.	500
	8.2 Poměrové ukazatele	500
	8.2.1 Ukazatele rentability	501
	8.2.2 Ukazatele likvidity	501
	8.2.3 Ukazatele aktivity	502
	8.2.4 Ukazatele zadluženosti	503
	8.2.5 Využití českých účetních výkazů pro potřeby finanční analýzy	503
	8.3 Ekonomická přidaná hodnota	504

Účetnictví podnikatelů 2014

meritum Účetnictví podnikatelů 2014 je koncipováno jako praktická každodenní pomůcka pro účetní a pro všechny, kteří se chtějí v oblasti účetnictví orientovat. Publikace je rozdělena do 24 dílů a obsahuje srozumitelný výklad všech účetních oblastí, které se v praxi při vedení účetnictví běžně vyskytují, a to ve znění předpisů pro rok 2014.

Výklad je zpracován jednoduše, přehledně a je doplněn názornými příklady pro snadné pochopení problematiky.

meritum obsahuje všechny důležité informace nezbytné pro správné vedení účetnictví.

Výhodou **meritum** je **přehledná a praktická struktura textů**, které odpovídá i **grafické odlišení** jeho jednotlivých částí.

V publikaci **meritum** se budete snadno orientovat také díky tzv. **marginálním číslům**, která jsou uvedena na okraji stran, na úrovni stejného řádku či odstavce, kde se nachází pojem, k němuž se vztahují. Marginální čísla vám pomohou jednoduše vyhledávat požadované oblasti buď ucelené, nebo jejich jednotlivé dílčí části či pojmy (pomocí *Věcného rejstříku* na konci publikace). Marginální čísla jsou uváděna také v textu jako odkaz na pojem, kapitolu či díl, který s danou problematikou souvisí nebo je na jiném místě publikace podrobněji rozebrán (odkazy jsou značeny symbolem ¶, za nímž následuje příslušné marginální číslo, např. „[¶1000]“).

Pro případné **vyhledání právní úpravy** vysvětlovaného problému jsou v textech uváděny na okraji stran, příp. v závorkách v textu, konkrétní odkazy (např. [§ 5 odst. 1 ZÚ]). Ke snadné orientaci v textu a práci s ním přispívá také *Přehled zkratk*.

Součástí tohoto výkladu je **bezplatná elektronická aktualizace** při zásadních legislativních změnách do konce roku 2014. Aktualizaci naleznete ve formátu pdf v detailu knihy na www.wolterskluwer.cz/obchod.

Zákazníci, kteří si knihu zakoupili v e-shopu Wolters Kluwer, automaticky obdrží o nových aktualizacích informační e-mail.

Věříme, že oceníte přehlednost a srozumitelnost výkladu a že vám **meritum** Účetnictví podnikatelů 2014 poskytne řešení vašich každodenních problémů. Uvítáme jakékoli vaše podněty či připomínky k obsahu i formě výkladu. Vaše názory zasílejte e-mailem na adresu meritum@wolterskluwer.cz.

Redakce **meritum** Účetnictví podnikatelů

Přehled zkratk

Zkratky užitých právních předpisů

Zkratka	Název předpisu	Číslo předpisu
CUS	Český(é) účetní standard(y)	České účetní standardy pro účetní jednotky, které účtují podle vyhlášky č. 500/2002 Sb.
DŘ	Daňový řád	Zákon č. 280/2009 Sb.
IAS	Mezinárodní účetní standardy (International Accounting Standards)	
IFRS	Mezinárodní standardy účetního výkaznictví (International Financial Reporting Standards)	
INZ	Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)	Zákon č. 182/2006 Sb.
NOZ	Nový občanský zákoník	Zákon č. 89/2012 Sb.
OBZ	Obchodní zákoník	Zákon č. 513/1991 Sb.
OZ	Občanský zákoník	Zákon č. 40/1964 Sb.
VPU	Vyhláška, kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky, které jsou podnikateli účtujícími v podvojném účetnictví	Vyhláška č. 500/2002 Sb.
ZCP	Zákon o cenných papírech	Zákon č. 591/1992 Sb.
ZDL	Zákon o dluhopisech	Zákon č. 190/2004 Sb.
ZDNNV	Zákonné opatření Senátu o dani z nabytí nemovitých věcí	Zákon č. 340/2013 Sb.
ZDNV	Zákon o dani z nemovitých věcí	Zákon č. 338/1992 Sb.
ZDP	Zákon o daních z příjmů	Zákon č. 586/1992 Sb.
ZDPH	Zákon o dani z přidané hodnoty	Zákon č. 235/2004 Sb.
ZDS	Zákon o dani silniční	Zákon č. 16/1993 Sb.
ZDuP	Zákon o důchodovém pojištění	Zákon č. 155/1995 Sb.
ZDuS	Zákon o důchodovém spoření	Zákon č. 458/2011 Sb.
ZKV	Zákon o konkurzu a vyrovnání	Zákon č. 328/1991 Sb.
ZNP	Zákon o nemocenském pojištění	Zákon č. 187/2006 Sb.
ZoA	Zákon o auditorech	Zákon č. 93/2009 Sb.
ZOK	Zákon o obchodních korporacích	Zákon č. 90/2012 Sb.
ZOPSZ	Zákon o organizaci a provádění sociálního zabezpečení	Zákon č. 582/1991 Sb.
ZoR	Zákon o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů	Zákon č. 593/1992 Sb.
ZP	Zákoník práce	Zákon č. 262/2006 Sb.
ZPDuS	Zákon o pojistném na důchodové spoření	Zákon č. 397/2012 Sb.

Zkratka	Název předpisu	Číslo předpisu
ZPOSD	Zákon o přeměnách obchodních společností a družstev	Zákon č. 125/2008 Sb.
ZPSZ	Zákon o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti	Zákon č. 589/1992 Sb.
ZPZP	Zákon o pojistném na všeobecné zdravotní pojištění	Zákon č. 592/1992 Sb.
ZSD	Zákon o spotřebních daních	Zákon č. 353/2003 Sb.
ZSVR	Zákon o stabilizaci veřejných rozpočtů	Zákon č. 261/2007 Sb.
ZÚ	Zákon o účetnictví	Zákon č. 563/1991 Sb.
ZVZP	Zákon o veřejném zdravotním pojištění	Zákon č. 48/1997 Sb.
ŽZ	Živnostenský zákon	Zákon č. 455/1991 Sb.
zákon o archivnictví	Zákon o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů	Zákon č. 499/2004 Sb.

Ostatní zkratky

Zkratka	Pojem
CP	cenný papír
CZK	česká koruna
ČNB	Česká národní banka
ČSÚ	Český statistický úřad
D	Dal
DFM	dlouhodobý finanční majetek
DHM	dlouhodobý hmotný majetek
DIČ	daňové identifikační číslo
DPH	daň z přidané hodnoty
DNM	dlouhodobý nehmotný majetek
EUR	euro
GW	goodwill
IČO	identifikační číslo
IF	investiční fond
KAČR	Komora auditorů ČR
MD	Má dáti
MF	Ministerstvo financí
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
N	náklady
NV	nedokončená výroba
OP	opravné položky
OR	oceňovací rozdíl
PC	pořizovací cena
PF	podílový fond

PŘEHLED ZKRATEK

Zkratka	Pojem
PL	podílový list
pol.	položka
PS	počáteční stav
PZ	počáteční zůstatek
RUZ	řádná účetní závěrka
Sb.	Sbírka zákonů
SP	sociální pojištění
t	tuna
UZ	účetní závěrka
V	výnosy
VH	výsledek hospodaření
VK	vlastní kapitál
ZC	zůstatková cena
ZK	základní kapitál
ZP	zdravotní pojištění
ZVČ	zásoby vlastní činnosti

DÍL 1

Úvod do účetnictví – účetní jednotky a principy vedení účetnictví

KAPITOLA 1

Účetní jednotky a účetní období

1.1 Účetní jednotky

Účetními jednotkami, na které se vztahuje ZÚ, se rozumí:

Právnícké osoby, které mají sídlo na území České republiky.

Právnícká osoba je definována jako organizovaný útvar, kterému zákon přiznává právní osobnost. NOZ stanoví jednotlivé právní formy právníckých osob (korporace, fundace, ústavy). Právníckou osobu jsou i zájmová sdružení právníckých osob a obecně prospěšné společnosti, které NOZ již nedefinuje, existují však na základě již zrušených právních předpisů, a to s oporou přechodných ustanovení NOZ.

Zahraniční právnícké osoby a zahraniční jednotky

Jedná se o takové právnícké osoby, které jsou podle právního řádu, podle kterého jsou založeny nebo zřízeny, účetní jednotkou nebo jsou povinny vést účetnictví, pokud na území České republiky podnikají nebo provozují jinou činnost podle zvláštních právních předpisů.

Organizační složky státu

Organizační složky státu vznikají podle veřejnoprávních předpisů. Jedná se například o ministerstva, soudy, státní zastupitelství, NKÚ, Kancelář Poslanecké sněmovny, Kancelář Senátu, Akademie věd České republiky, Úřad pro ochranu osobních údajů a další.

Fyzické osoby

Fyzické osoby se stávají účetní jednotkou z těchto důvodů:

- fyziké osoby jsou jako podnikatelé zapsány v obchodním rejstříku,
- fyziké osoby, které jsou podnikateli, pokud jejich obrat podle § 4a ZDPH, včetně plnění osvobozených od této daně, jež nejsou součástí obratu (po rok 2014 nově například osvobozené nájemné vybraných nemovitých věcí podle § 56a ZDPH), v rámci jejich podnikatelské činnosti přesáhl za bezprostředně předcházející kalendářní rok částku 25 000 000 Kč. Účetní jednotkou jsou pak od prvního dne kalendářního roku,

§ 1 odst. 2 ZÚ

1000

§ 20 NOZ

1010

1020

1030

- c) ostatní fyzické osoby, které vedou účetnictví na základě svého rozhodnutí, přičemž se ani nemusí jednat o podnikatele, ale například i o pronajímatele,
- d) ostatní fyzické osoby, které jsou podnikateli a jsou společníky sdruženými ve společnosti, pokud alespoň jeden ze společníků sdružených v této společnosti je účetní jednotkou,
- e) ostatní fyzické osoby, kterým povinnost vedení účetnictví ukládá zvláštní právní předpis.

1080**Účetní jednotky bez právní subjektivity**

Novinkou jsou účetní jednotky, které samy o sobě nejsou právními osobami, zákon jin nepřiznává právní osobnost. Jedná se o:

- a) svěřenské fondy,
- b) fondy obhospodařované penzijní společností podle zákona upravujícího důchodové spoření a podle zákona upravujícího doplňkové penzijní spoření,
- c) investiční fondy bez právní osobnosti podle zákona upravujícího investiční společnosti a investiční fondy.

Účetní jednotkou je i takový subjekt, kterému povinnost sestavení účetní závěrky stanoví zvláštní právní předpis nebo které jsou účetní jednotkou podle zvláštního právního předpisu.

1085

§ 1 odst. 3
a 4 ZÚ

Vybraná účetní jednotka

Od roku 2010 jsou některé účetní jednotky povinny podávat Ministerstvu financí informace potřebné pro vedení centrální informační soustavy státu a účetních výkazů za stát. Těmito účetními jednotkami jsou organizační složky státu, státní fondy podle rozpočtových pravidel, Pozemkový fond České republiky, územní samosprávné celky, dobrovolné svazky obcí, Regionální rady regionů soudržnosti, příspěvkové organizace a zdravotní pojišťovny.

1.2 Účetní období

Účetní jednotky vedou účetnictví za účetní období. Definici a druhy účetních období stanoví § 3 ZÚ.

§ 3 ZÚ

1090

Rozeznáváme tyto základní **druhy účetních období**:

- a) Kalendářní rok.
- b) Hospodářský rok – je účetní období, které může začínat pouze prvním dnem jiného měsíce, než je leden.
- c) Přechodové období mezi kalendářním a hospodářským rokem, případně mezi dvěma hospodářskými roky. Toto období pak může být kratší i delší než 12 měsíců, přičemž v obou případech se jedná o účetní období.
- d) Účetní období související s přeměnami obchodních korporací s výjimkou změny právní formy a příhraničního přemístění sídla. Účetní období začíná rozhodným dnem a končí posledním dnem účetního období, ve kterém byl proveden zápis uvedených skutečností do obchodního rejstříku, jde-li o nástupnickou účetní jednotku, o účetní jednotku rozdělovanou odštěpením nebo o přejímajícího společníka v případě převodu jmění na společníka. U zúčastněných účetních

jednotek končí účetní období dnem předcházejícím rozhodnému dni podle zvláštního právního předpisu.

- e) Účetní období delší než 12 měsíců – toto období je možné zvolit jen v těchto případech:
- při vzniku účetní jednotky v období 3 měsíců před koncem kalendářního roku,
 - při zániku účetní jednotky v období 3 měsíců po skončení kalendářního roku nebo hospodářského roku,
 - případně-li rozhodný den u nástupnické účetní jednotky, u účetní jednotky rozdělované odštěpením nebo u přejímajícího společníka v případě převodu jmění na společníka do období 3 měsíců před skončením kalendářního nebo hospodářského roku a dojde-li v tomto období zároveň k zápisu přeměny obchodní korporace do obchodního rejstříku.

Způsob přechodu na hospodářský rok

Účetní jednotky mohou uplatnit hospodářský rok pouze po oznámení záměru změny účetního období místně příslušnému správci daně z příjmů nejméně 3 měsíce před plánovanou změnou účetního období nebo před koncem běžného účetního období, a to podle toho, který z termínů nastává dříve, jinak účetní období zůstává nezměněno. Toto však neplatí pro organizační složku státu a územní samosprávný celek.

§ 3 odst. 5 ZÚ

Hospodářský rok je možné uplatnit i **při vzniku účetní jednotky**, a to za předpokladu, že tento úmysl účetní jednotka správci daně oznámí do 30 dnů od svého vzniku, v případě přeměny pak do 30 dnů ode dne zápisu přeměny obchodní korporace do obchodního rejstříku.

1100

§ 3 odst. 6 ZÚ

KAPITOLA 2

Vedení účetnictví a zahajovací rozvaha

2.1 Základní předpoklady a povinnosti pro vedení účetnictví

Základními předpoklady pro vedení účetnictví je:

§ 3 odst. 1 ZÚ

- **akruální princip**, čímž se rozumí účtování podvojnými zápisy do období, kdy dochází k uskutečnění účetního případu, bez ohledu na to, kdy dochází ke změně stavu nebo struktury aktiv či pasiv,
- předpoklad **nepřetržitého trvání účetní jednotky** znamená, že účetní jednotka je schopna platit své dluhy a nezamýšlí ani nemusí ukončit svou činnost nebo významným způsobem omezit její rozsah,
- **věrný a poctivý obraz skutečnosti**, který má podávat účetní závěrka, je základním požadavkem, který má účetnictví splňovat. Poctivého obrazu je dosaženo tehdy, když při zobrazení předmětu účetnictví v účetní závěrce jsou účetní metody použity takovým způsobem, který nepovede ke zkreslování skutečnosti.

1110

1120

§ 7 odst. 2 ZÚ

1130

1140

§ 2 ZÚ

Předmětem účetnictví je sledování stavu a pohybu majetku a jiných aktiv, závazků a jiných pasiv. Do předmětu účetnictví patří též zjišťování nákladů a výnosů a výsledku hospodaření.

§ 8 ZÚ

Pro dosažení cíle – tedy naplnění předmětu účetnictví, musí být účetnictví vedeno jako:

- správné – tj. v souladu se zákonem a podzákonnými účetními předpisy, přičemž není zároveň porušen ani jiný právní předpis,
- úplné – tj. došlo k zaúčtování všech účetních případů, které s tímto obdobím věcně a časově souvisí, byla sestavena účetní závěrka, pokud je pro účetní jednotku předepsána, tak také sestavena výroční zpráva, případně konsolidovaná účetní závěrka a výroční zpráva, pro účetní jednotky, pro které tato povinnost vyplývá ze zákona, jsou údaje účetní závěrky odpovídajícím způsobem zveřejněny. Teprve při splnění všech uvedených povinností je možné konstatovat, že účetnictví je úplné;
- průkazné – tj. účetní záznamy odpovídají skutečnosti a byla provedena inventarizace,
- srozumitelné – tj. je možné jednotlivě i v souvislostech určit obsah účetních případů a účetních záznamů,
- přehledné a trvanlivé – tj. účetní záznamy jsou vytvořeny a uloženy ve formě zaručující trvanlivost a musí být zpracovány a uloženy tak, aby je bylo možné bez zbytečných obtíží vyhledat a musí být vyhotoveny tak, aby byly pro fyzickou osobu čitelné po celou dobu povinného uschování či aby je bylo možno do čitelné formy po celou tuto dobu převést;
- vedené v českém jazyce – účetní jednotky jsou povinny vést účetnictví v českém jazyce, přičemž účetní doklady mohou být vyhotoveny v cizím jazyce. Musí však být splněna podmínka srozumitelnosti pro uživatele;
- vedené v české měně – účetní jednotky jsou povinny vést účetnictví v peněžních jednotkách české měny. V případě pohledávek a závazků, podílů na obchodních společnostech, práv z cenných papírů a zaknihovaných cenných papírů a derivátů, cenin, pokud jsou vyjádřeny v cizí měně, a cizích měn, jsou účetní jednotky povinny použít současně i cizí měnu. Tato povinnost platí i u opravných položek, rezerv a technických rezerv, pokud majetek a závazky, kterých se týkají, jsou vyjádřeny v cizí měně;
- zákaz vzájemného zúčtování – tento zákaz platí obecně, výjimky stanoví § 58 VPU.

§ 4 odst. 12
a 13 ZÚ

§ 7 odst. 6 ZÚ

1150

§ 5 a 4a ZÚ

Odpovědnost za vedení účetnictví leží na statutárním orgánu účetní jednotky, či na fyzické osobě, která je sama účetní jednotkou. Účetní jednotky mohou pověřit vedením svého účetnictví i jinou právnickou nebo fyzickou osobu, čímž se však nezabývají odpovědností za vedení účetnictví.

2.2 Rozsah vedení účetnictví

§ 9 ZÚ

ZÚ připouští vedení účetnictví v plném nebo zjednodušeném rozsahu. Základním pravidlem je vedení účetnictví v plném rozsahu. Při vedení účetnictví v plném rozsahu jsou účetní jednotky povinny dodržovat všechna ustanovení zákona. **Vedení účetnictví ve zjednodušeném rozsahu** je výjimkou, kterou mohou využít:

1160

- a) spolky, které mají právní osobnost, církve a náboženské společnosti nebo církevní instituce, které jsou právnickou osobou, obecně prospěšné společnosti, honební společenstva, nadační fondy a společenství vlastníků jednotek,
- b) bytová družstva, která nemají povinnost mít účetní závěrku ověřenu auditorem, a družstva, která jsou založena výhradně za účelem zajišťování hospodářských, sociálních anebo jiných potřeb svých členů,
- c) příspěvkové organizace, které nejsou konsolidovanou účetní jednotkou podle tohoto zákona, u nichž o tom rozhodne jejich zřizovatel,
- d) fyzické osoby, které nemají povinnost mít účetní závěrku ověřenu auditorem.

Odlišnosti vedení účetnictví ve zjednodušeném rozsahu

§ 13a ZÚ

Účetní jednotky, které vedou účetnictví ve zjednodušeném rozsahu, mohou volit následující zjednodušení proti vedení účetnictví v plném rozsahu:

- sestavují účtový rozvrh, v němž mohou uvést pouze účtové skupiny,
- mohou spojit účtování v deníku s účtováním v hlavní knize, což v době vedení účetnictví pomocí výpočetní techniky prakticky ztrácí význam,
- omezeně používají zásadu opatrnosti, nepoužijí ustanovení o tvorbě rezerv a opravných položek,
- sestavují účetní závěrku ve zjednodušeném rozsahu.

2.3 Použití mezinárodních účetních standardů

Účetní jednotky a konsolidující účetní jednotky, které jsou emitenty cenných papírů přijatých k obchodování na regulovaném trhu se sídlem v členském státě Evropské unie, použijí pro účtování a sestavení účetní závěrky a konsolidované účetní závěrky **mezinárodní účetní standardy**, upravené právem Evropské unie. Konsolidující účetní jednotky, které neúčtují podle mezinárodních účetních standardů povinně, mohou při konsolidaci podle mezinárodních účetních standardů postupovat, přičemž dodrží české účetní předpisy.

§ 19a ZÚ

1165

Mezinárodní účetní standardy mohou též použít konsolidované účetní jednotky, u kterých lze přepokládat, že k rozhodnému dni se budou muset podrobit konsolidaci za pomoci mezinárodních účetních standardů, pokud to schválí nejvyšší orgán účetní jednotky. Ustanovení § 19a ZÚ stanoví podrobné podmínky a postupy platné při přechodu na účtování a sestavování účetní závěrky podle mezinárodních účetních standardů a naopak pro ukončení jejich používání.

§ 19a ZÚ

Důležité je uvědomit si, že účetní jednotky, které se oprávněně řídí mezinárodními standardy, nepoužijí při účtování a sestavování účetní závěrky a výroční zprávy české účetní předpisy. Platí to ale i naopak. Pokud účetní jednotka podle mezinárodních účetních standardů podle § 19a ZÚ neúčtuje, není možné si některá jejich ustanovení „vypůjčit“ a uplatňovat je v účetnictví vedeném podle českých předpisů.